

การวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย
กรณีศึกษาวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุตรวैयाล่ง ฉบับแปลภาษาไทย

ANALYSIS OF STRATEGIES FOR TRANSLATING CULTURE-SPECIFIC TERMS RELATED TO
BUDDHISM FROM CHINESE INTO THAI. A CASE STUDY OF BUDDHIST LITERATURE- THE
PLATFORM SUTRA OF THE SIXTH PATRIARCH THAI TRANSLATION VERSION

เหยา เฟย์ยี¹, หลู ซินฮุย, เทวากร คำสัตย์ และ เจียฉี เสียน

Yao FeiYi¹, Lu Xinhui, Teavakorn Khumsat and Jiaqi Xian

สถาบันผู้เจียงแห่งมหาวิทยาลัยหนานจิงเทค ประเทศจีน

Nanjing Tech University Pujiang Institute, China

Email: Teavakornkhu@pim.ac.th¹

Received 13 March 2024; Revised 5 October 2024; Accepted 5 October 2024.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการที่ผู้แปลใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่พบในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุตรวैयाล่ง ฉบับแปลภาษาไทย โดยเก็บคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาที่พบในต้นฉบับและเทียบฉบับแปลภาษาไทย เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาแต่ละประเภท จากการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีนพบว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤตมีจำนวน 3 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การใช้คำยืมสันสกฤตที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย การใช้วลีหรือประโยคแทนคำยืมภาษาสันสกฤต การแปลโดยการใช้กลวิธีการแปลมากกว่าหนึ่งวิธี กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรมมีจำนวน 4 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลโดยการละ การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้นและกลวิธีการแปลโดยการอธิบายความ กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้มีจำนวน 3 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลโดยอธิบายความ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลตรงตัว การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกบุคคลต่าง ๆ ในพุทธศาสนาได้มีจำนวน 4 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลตรงตัว การแปลโดยการใช้คำที่เป็นกลางกว่าและการแปลโดยอธิบายความ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถเสริมสร้างความรู้และเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไปสำหรับผู้สนใจในการแปลวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาและการวิเคราะห์คำทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : กลวิธีการแปล, คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนา, สุตรวैयाล่ำง

Abstract

This article aims to investigate the translation strategies employed by translators when translating culture-specific terms related to Buddhism found in Buddhist literature, specifically focusing on the Thai translation of the Platform Sutra of the Sixth Patriarch. The study involves the collection of culture-specific terms related to Buddhism found in the original text and their comparison with the Thai translations. The analysis aims to examine the translation strategies for culture-specific terms related to various types of Buddhism. Through a comparative analysis with the Chinese original, three strategies for translating culturally significant words borrowed from Sanskrit are identified: the use of Sanskrit loanwords accepted in Thai society, the substitution of phrases or sentences instead of Sanskrit loanwords, and the utilization of multiple translation strategies simultaneously. Additionally, four strategies for translating culture-specific terms related to Buddhism, characterized by their more figurative nature, are identified: substitution of cultural terms in the target language, omission, usage of words with broader meanings, and translation strategies involving explanations of meanings. Moreover, three strategies for translating more abstract and intangible cultural terms related to Buddhism are identified: descriptive translation, substitution of cultural terms in the destination language, physical translation, and the use of words with broader meanings. Furthermore, four strategies for translating cultural terms associated with names for various figures in Buddhism are identified: substitution of cultural terms in the target language, direct translation, translation using more neutral words, and providing explanations for meanings. The research outcomes contribute to the enrichment of knowledge and provide guidance for further research for those interested in the translation of Buddhist literature and the analysis of cultural terminology.

Key world : strategies for translating, culture-specific terms related to Buddhism Platform, Sutra of the Sixth Patriarch

บทนำ

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา (Buddhism literature) เรื่อง “六祖坛经” หรือ “สุตรวैयाล่ำง” ตามฉบับแปลภาษาไทยเป็นวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วที่แต่งขึ้นในรูปแบบการบันทึกบทสนทนาหรือ

การพูดคุยด้วยการถามตอบ (语录体 · Yu-Styled or Quotation)¹ ระหว่างพระสังฆปริณายกองค์ที่ 6 เว่ยหล่าง (六祖慧能大师, Dajian Huineng) กับข้าราชการ นักศึกษาฝ่ายขงจื้อ ภิกษุ ภิกษุณี นักพรต แห่งลัทธิเต๋าและคฤหัสถ์ทั่วไป ส่วนเนื้อหาที่สนทนากันส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนานิกายเซน (禅宗, Zen) อันเป็นหนึ่งในนิกายของศาสนาพุทธฝ่ายมหายาน (Schlütter, 2007) ซึ่งได้บันทึกและรวบรวมหลักสำคัญอันเป็นคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาที่พระสังฆปริณายกองค์ที่ 6 เว่ยหล่างได้ถ่ายทอดและเผยแพร่ให้กับ บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่ประมาณ 1000 คน ณ ห้องโถงแห่งวิหารไท่ฟิ่นในนครกวางโจว เนื้อหาสาระหลักในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องนี้ได้บันทึกสาเหตุอันเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนและ กระบวนการแสวงหาหลักสำคัญแห่งพุทธศาสนาของพระสังฆปริณายกองค์ที่ 6 เว่ยหล่างตลอดจนแนวคิดหลักและประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธนิกายเซนที่พระสังฆปริณายกองค์ที่ 6 เว่ยหล่างได้สรุปไว้ก่อนถึง แก่มรณภาพ อีกทั้งยังบันทึกถึงชีวิตประวัติของพระสังฆปริณายกองค์ที่ 6 เว่ยหล่างจากเด็กตัดผืนธรรมดานคนหนึ่งที่ไม่รู้หนังสือเติบโตเป็นพระสังฆปริณายกองค์สำคัญคนหนึ่งศาสนาพุทธนิกายเซนตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสืบทอดตำแหน่งพระสังฆปริณายกจากพระสังฆปริณายกองค์ที่ 5 หวางย๋ันกับเว่ยหล่าง และ โศลกที่ได้รับจากท่านอาจารย์ จุดเด่นอยู่ที่การมุ่งสู่จิตเดิมแท้และความสำคัญอันรวมเป็นหนึ่งเดียวกันของศีลสมาธิและปัญญา

นอกจากนี้วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง “六祖坛经” หรือ “สูตรเว่ยหล่าง” ตามฉบับแปลภาษาไทยถือได้ว่าเป็นพระสูตรทางพระพุทธศาสนานิกายเซนที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง เพราะได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ หลายภาษาและได้รับความสนใจจากผู้อ่านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในหมู่ของปัญญาชนเนื่องด้วยสูตรเว่ยหล่างล้วนแต่เป็นเรื่องของการใช้ปัญญาเพื่อค้นหาหนทางแห่งความเป็นพุทธะและเพื่อความหลุดพ้นไปจากเครื่องร้อยรัดทั้งปวงในโลกนี้ “六祖坛经” ต้นฉบับภาษาจีนได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยพุทธทาส อินทปัญโญ² ตั้งแต่หมวด 1 ถึง 7 ส่วนหมวด 8 ถึง 9 แปลโดยประวิทย์ รัตนเรืองศรี หมวดที่พุทธทาส อินทปัญโญได้แปลไว้ ได้แก่ ว่าด้วยชีวประวัติที่ท่านเล่าเอง ว่าด้วยปรัชญา ว่า

¹ วรรณกรรมประเภทร้อยแก้วในรูปแบบการบันทึกบทสนทนาเป็นลักษณะของร้อยแก้วจีนโบราณ โดยลูกศิษย์ลูกหามักใช้ในการบันทึกถ้อยคำและการกระทำของครูบาอาจารย์ เช่น หลุน-ยหฺวี เป็นคัมภีร์พื้นฐานของสำนักปรัชญาขงจื้อและเป็นคัมภีร์รวมบทสนทนาที่เหล่าศิษย์สำนักขงจื้อได้รวบรวมขึ้นหลังมรณกรรมของขงจื้อ บางครั้งก็ใช้ในการบันทึกการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาของครูบาอาจารย์ผู้สั่งสอนหลักธรรมด้วยวิธีการพูดคุยหรือการสนทนากับสาวกผู้ฟังที่เป็นทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยเน้นบันทึกบทสนทนาอันมีความสำคัญในการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอน ไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำที่สละสลวยเหมาะสมด้วยความหมาย (韩高年, 2010)

² พระธรรมโกศาจารย์ นามเดิม เจื้อม พานิช ฉายา อินทปัญโญ หรือรู้จักในนาม พุทธทาสภิกขุ (27 พฤษภาคม พ.ศ. 2449—8 กรกฎาคม พ.ศ. 2536) ผลงานเด่นของท่านพุทธทาสคืองานหนังสือ เช่น ตามรอยพระอรหันต์ คู่มือมนุษย์ และเป็นภิกษุไทยรูปแรกที่บุกเบิกการใช้สื่อดิจิทัลยุคสมัยใหม่สำหรับการเผยแพร่ธรรมะ และท่านมีสหทัยธรรมคนสำคัญ คือ ปัญญานันท์ภิกษุวัดชลประทานรังสฤษฎ์ และท่าน บ.ช. เขมาภีร์

ด้วยข้อปุจฉา-แลวิสัชนา ว่าด้วยสมธิและปรัชญา ว่าด้วยธนายะ ว่าด้วยบาปสำนึก ว่าด้วยคำสอนอันเหมาะสม แก่อุปนิสัยและสิ่งแวดล้อม ส่วนหมวดที่ประวิทย์ รัตนเรืองศรีรับผิดชอบการแปล ได้แก่ สำนักฉบับปล้นและสำนักเชิงช้าง พระบรมราชาอุปถัมภ์และคำสอนครั้งสุดท้าย

เนื่องจาก “六祖坛经” หรือ “สูตรเว่ยหล่าง” เป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับนิกายเซนในศาสนาพุทธฝ่ายมหายาน ซึ่งได้รับการกลืนเข้าไปในสังคมและวัฒนธรรมจีน (Sinification of Buddhism) (李志夫, 1995) จึงมีหมวดคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีเอกลักษณ์ของจีน คำเหล่านี้อาจไม่ปรากฏหรือต่างจากสังคมและวัฒนธรรมไทยที่นับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาทอันมีเอกลักษณ์เฉพาะของไทย ด้วยเหตุนี้ พุทธทาส อินทปัญโญและประวิทย์ รัตนเรืองศรีจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาในต่างสังคมและต่างวัฒนธรรมกัน ถึงแม้ว่า สังคมไทยกับสังคมจีนต่างมีพุทธศาสนิกชนที่นับถือศาสนาพุทธ แต่นิกายที่แตกต่างกัน บริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่ต่างกัน ก็อาจก่อให้เกิดอุปสรรคในการแปล เมื่อต้องประสบกับความต่างทางวัฒนธรรมที่บางกรณีอาจส่งผลให้ไม่สามารถแปลได้ สิ่งที่ต้องแปลต้องทำคือตัดสินใจว่าจะปรับหรือละคำหรือวิธีทางวัฒนธรรมที่ประสบเพื่อสร้างฉบับแปลที่สื่อความหมายให้เข้าใจและเป็นที่ยอมรับของผู้อ่านฉบับแปลได้ ความต่างทางวัฒนธรรมที่จะก่อให้เกิดความท้าทายในการแปลนั้น หากภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน การแปลอาจพบปัญหาเพียงเล็กน้อย ในทางตรงกันข้ามในกรณีที่ภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมาก ผู้แปลย่อมเจอปัญหาที่มาจากความต่างทางวัฒนธรรมเยอะกว่าและต้องพบปัญหาระหว่างการแปลมากกว่า (Ordudari, 2007) โดย Newmark (1988) ได้กล่าวไว้ว่า ความต่างทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้แปล คำทางวัฒนธรรมมีอยู่ในทุกภาษา ยิ่งวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับและฉบับแปลต่างกันมากเท่าไร ความท้าทายในการแปลก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น คำทางวัฒนธรรมไม่ใช่คำในภาษาถิ่น แต่เป็นคำที่มีความหมายผูกติดกับภาษาใดภาษาหนึ่ง ตัวอย่างเช่น

ST 譬如天龙下雨于阎浮提 (六祖坛经, P59)

TT ถ้าหากว่าเกิดฝนตกหนักในชมพูทวีปนี้ด้วยอำนาจพญานาค (ที่มา:สูตรเว่ยหล่าง, P41)

คำว่า “天龙” ถือเป็นคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนาที่มีเอกลักษณ์ของจีนอย่างหนึ่ง เป็นมังกรผู้ที่ปกป้องหรือพิทักษ์พระธรรมคำสอนและมีใจเคารพพระรัตนตรัย ยอมรับหน้าที่ที่จะดูแลคำสอนธรรมสมบัติ ขับไล่ภูติผีปีศาจและอุปสรรคขัดขวางการปฏิบัติธรรม และช่วยเหลือผู้ปฏิบัติ แต่สูตรเว่ยหล่างฉบับแปลภาษาไทยของพุทธทาส อินทปัญโญใช้คำว่า “พญานาค” มาแทนคำในต้นฉบับ หมายถึง นาคผู้เป็นใหญ่ นาคผู้เป็นนาคาธิบดี ตามหลักพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ซึ่งแตกต่างกับคำว่า “天龙” ทั้งรูปร่างลักษณะและบทบาท โดยปรากฏพญานาคตามความเชื่อพระพุทธศาสนาดังต่อไปนี้

“เมื่ออดีตหลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วพระพุทธเจ้าได้เสด็จไป

ประทับบำเพ็ญเพียร ณ ไร่จันทน์ทางตะวันออกของของพระมหาโพธิพฤกษ์เป็น เวลา 7 วัน ในช่วงเวลานั้นได้มี ฝนตกลงมาไม่ขาดสาย พญามุจลินทร์นาคราช จึงได้ออกจากใต้พิภพมาทำขนด ล้อมรอบพระวรกายของ พระพุทธเจ้า 7 ชั้น แล้วแผ่พังพานใหญ่ปกคลุมเบื้องบน เนื่องจากไม่ประสงค์จะให้ฝน ลมหนาวและสัตว์ร้าย ต้องพระวรกาย เมื่อฝนหยุด พญามุจลินทร์นาคราชจึงคลายขนดออกและปลงร่างเป็นชายหนุ่ม ยืนพนมมือ นมัสการพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุนี้เองเป็นที่มาของการสร้าง พระพุทธรูปปางนาครปรก”(คมชัดลึก, 2565)

จากข้อความข้างต้น หากถ้าวเคราะห์จากความเชื่อในพระพุทธรูปที่แตกต่างกันระหว่าง สังคมไทยกับสังคมจีนแล้ว การที่ผู้แปลใช้คำว่า “พญานาค” มาแทนคำว่า “天龙” ในต้นฉบับนั้นอาจ มองเห็นความคล้ายคลึงกันในบทบาทหน้าที่ด้านการปกป้องหรือพิทักษ์ แต่อย่างไรก็ตาม คำว่า “天龙” ใน ต้นฉบับยังมีข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมอีกมากมายที่ไม่ได้แสดงออกมาผ่านคำแปลในภาษาปลายทาง โดยผู้อ่าน ฉบับแปลอาจไม่สามารถเข้าใจนัยแฝงได้ เนื่องจากผู้แปลมีเจตนาที่จะทำให้ตัวบทเข้ากับวัฒนธรรมของผู้อ่าน ปลายทางให้มากที่สุด โดยการลดความแปลก (strangeness) ให้ได้มากที่สุด ซึ่งหมายถึงลดความแตกต่าง บริบททางวัฒนธรรมด้านความเชื่อพระพุทธรูประหว่าง “天龙” และ “พญานาค” จึงมีการใช้คำศัพท์ที่ ผู้อ่านรู้จักหรือปรากฏในภาษาฉบับแปลเพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้สึกคุ้นเคย อ่านแล้วเห็นภาพเข้าใจง่ายและทำให้ เป็นสิ่งที่คุ้นชิน (domestication) (Venuti, 2017)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง “六祖坛经” และฉบับ แปลภาษาไทย “สูตรเว่ยหล่าง” เป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนกลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยตั้งใจวางแผนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยหวังให้ผลลัพธ์จาก การศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานแปลของผู้วิจัยเองในอนาคต รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา ด้านการแปลท่านอื่น ๆ เพราะผู้วิจัยเห็นว่า ความท้าทายในการแปลนั้นมักมีเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้ามา เกี่ยวข้องด้วยเสมอโดยเฉพาะการแปลวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ยังมีอีกมากมายในประเทศจีน ซึ่งยัง ไม่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยและเผยแพร่ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีที่ท่านพุทธทาส อินทปัญโญและประวิทย์ รัตนเรืองศรีใช้ในการแปลคำทาง วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่พบในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สูตรเว่ยหล่าง ฉบับแปลภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

กลวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่พบในวรรณกรรมทาง พระพุทธศาสนาเรื่อง “สูตรเว่ยหล่าง” ฉบับแปลภาษาไทยมีความแตกต่างกันตามประเภทของคำที่ปรากฏ ได้แก่ (1) หากเป็นคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤตในต้นฉบับภาษาจีน เช่น

“阎浮提” “须弥” “善哉” หรือ “波罗密” เป็นต้น ผู้แปลอาจจะใช้ การใช้คำยืมสันสกฤตที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน (2) หากคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรมหรือเรียกว่า วัฒนธรรมส่วนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ หรือวัตถุสิ่งของที่สามารถสัมผัสได้หรือสามารถเห็นภาพได้ในการประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา เช่น “座” หรือเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น “堂” ผู้แปลอาจใช้กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าต้นฉบับเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำโดยสังเขปและการแปลโดยการแทนที่ด้วยสิ่งที่มีในวัฒนธรรมปลายทางเพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเดียวกันกับผู้อ่านต้นฉบับ (3) หากคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้หรือเรียกว่า วัฒนธรรมส่วนที่เป็นนามธรรม (Abstraction) เช่น กระบวนการ ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น “大会斋” “化导” และมนต์คัมภีร์ต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา เช่น “开悟” “无念” “见性成佛” หรือ “无量无边” ตลอดจนคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับท่าทางและบุคลิก เช่น “作礼” “合掌” ผู้แปลอาจใช้กลวิธีการอธิบายความหมาย เนื่องจากการแปลคำที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อต่าง ๆ มีความซับซ้อนมาก ต้องคำนึงถึงความเข้าใจของผู้อ่านมากที่สุด ดังนั้นการแปลด้วยกลวิธีการอธิบายความอาจเป็นวิธีที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้แต่งต้องการจะถ่ายทอดได้มากที่สุด (4) หากเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น “行者” “大师” หรือ “善知识” ผู้แปลอาจใช้กลวิธีการแปลโดยการอธิบายความเพื่อทำให้ผู้อ่านได้ข้อมูลเกี่ยวกับคำทางวัฒนธรรมนั้นเพิ่มเติมอีกด้วยหรือใช้กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ด้วยสิ่งที่มีในวัฒนธรรมปลายทางเพื่อทำให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างรวดเร็ว

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากต้นฉบับและฉบับแปล

แหล่งข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวพระพุทธศาสนาจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย กรณีศึกษาวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุตรวैयाล่ง ฉบับแปลภาษาไทย คือหนังสือต้นฉบับภาษาจีนเรื่อง “六祖坛经” และฉบับแปลภาษาไทย “สุตรวैयाล่ง” ที่แปลโดยพุทธทาส อินทปัญโญและประวิทย์ รัตนเรืองศรี เมื่อปี พ.ศ. 2530 จำนวน 10 บท โดยผู้วิจัยได้ตั้งเงื่อนไขในการเก็บคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาจากหนังสือต้นฉบับภาษาไทยเรื่อง “六祖坛经” โดยอิงแนวคิดการจำกัดความของคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนา (Religious Culture) ของ Nida (1945) ที่ว่า ศาสนาที่เป็นศาสนาหลักของแต่ละสังคมส่งผลต่อภาษาที่ใช้ ความแตกต่างดังกล่าวระหว่างภาษาต้นทางและภาษาปลายทางอาจต่างกันอย่างมากเนื่องจากศาสนาที่แตกต่างกัน แม้กระทั่งประเทศที่เป็นภาษาต้นทางและภาษาปลายทางเป็นประเทศที่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน แต่ถ้านิกายที่นับถือต่างกัน ก็อาจทำให้การใช้ภาษาแตกต่างกันตามบริบทสังคมที่นับถือศาสนานิกายนั้น เช่น คำว่า “大师” ในต้นฉบับเป็นคำเรียกพระเกจิอาจารย์ที่มีลูกศิษย์ลูกหาเลื่อมใสศรัทธาเป็นจำนวนมากในพุทธศาสนานิกายมหายาน แต่ในฉบับภาษาแปล

จะใช้คำว่า พระสังฆปริณายก ซึ่งเป็นการแปลเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมของประเทศไทย เมื่อผู้วิจัยเก็บคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาที่พบในต้นฉบับเรียบร้อย ขั้นตอนต่อไปคือการอ่านเทียบฉบับแปลภาษาไทย “สูตรเว่ยหล่าง” ที่แปลโดยพุทธทาส อินทปัญโญ เมื่อปี พ.ศ. 2530 และบันทึกคำแปลของคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาที่พบด้วยโปรแกรมซอฟต์แวร์สเปรดชีต Microsoft Excel โดยมีตารางบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาในสูตรเว่ยหล่าง ฉบับแปลภาษาไทยของพุทธทาส อินทปัญโญ

การวิเคราะห์กลวิธีการแปลโดยนำต้นฉบับและฉบับแปลมาเทียบกัน

จากนั้นนำข้อมูลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาทั้งหมดมารวบรวมและวิเคราะห์กลวิธีตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีการแปลที่ได้ศึกษาไว้ ได้แก่ Newmark (1995) Baker (2005) และ อธิศา งามศรี (2560) โดยผู้วิจัยจะระบุกลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่พบในฉบับแปลไว้ในตารางบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาในสูตรเว่ยหล่าง ฉบับแปลภาษาไทยของพุทธทาส อินทปัญโญ ที่ได้จัดทำไว้ในโปรแกรม Microsoft Excel โดยผู้วิจัยจะมาวิเคราะห์เพื่อหาว่า กลวิธีการแปลที่ใช้กับคำคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามีอะไรบ้าง หวังให้ผลลัพธ์จากการศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานแปลของผู้วิจัยเองในอนาคต รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาด้านการแปลท่านอื่นๆ เพราะผู้วิจัยเห็นว่าความท้าทายในการแปลนั้นมักมีเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

จากนั้นผู้วิจัยจะสรุปผลและนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต

จากการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤตมีจำนวน 3 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การใช้คำยืมสันสกฤตที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย การใช้วลีหรือประโยคแทนคำยืมภาษาสันสกฤต การแปลโดยใช้กลวิธีการแปลมากกว่าหนึ่งวิธี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมสันสกฤตที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมสันสกฤตที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยปรากฏใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต กล่าวคือ คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในต้นฉบับภาษาจีนส่วนใหญ่มีบัญญัติหรือคำเทียบเคียงไว้แล้วในวัฒนธรรมไทย คำยืมจากภาษาสันสกฤตในสังคมไทยเป็นคำยืมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการภาษาไทยมากที่สุด ซึ่งประเทศไทยรับเข้ามาพร้อมกับอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียที่แพร่ขยายเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 คำภาษาและสันสกฤตในยุคต้นนั้นส่วนใหญ่มีที่มาจากการเผยแพร่คำสอนในหลักศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา จากนั้นจึงนิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นภาษาที่มีความผูกพันกับสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรใช้กลวิธีแปลแบบตรงตัวและควรเลือกใช้คำที่ได้รับการยอมรับเพื่อไม่ให้อ่านเกิดความสับสนหรือ

เข้าใจความหมายที่จะสื่อ ตัวอย่างเช่น “善哉” ในต้นฉบับภาษาจีนแต่ก่อนเป็นคำสรรเสริญ ซึ่งแปลว่า “ดี” คนจีนในสมัยโบราณมักพูดคำนี้เมื่อคนอื่นพูดประโยคบางประโยคที่สมเหตุสมผลเพื่อแสดงความเห็นชอบ ต่อมาคำนี้ได้ถูกยืมมาใช้ในการแปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา โดยพระภิกษุสงฆ์ใช้คำนี้เป็นภาษาพูดซึ่งสามารถแสดงทั้งความเห็นด้วยและความไม่พอใจก็ได้ ผู้แปลใช้คำว่า “สาธุ” ที่ยืมมาจากคำว่า *sādhū* ในภาษาสันสกฤตมาถ่ายทอดความหมายของคำว่า “善哉” ในต้นฉบับ ซึ่งเป็นคำที่ถูกบัญญัติขึ้นมาใช้ในวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว เป็นคำที่พระภิกษุสงฆ์ใช้เปลี่ยนเพื่อแสดงว่าเห็นด้วย ยอมรับว่าเหมาะสมดีงาม ขวาวาส มักเปล่งคำนี้เมื่อฟังเทศนาจบ หรือเมื่อพระให้พร ส่วนพระสงฆ์จะเปล่งคำว่า สาธุ ออกมาพร้อมกันเพื่อแสดงว่ารับรองมติของที่ประชุมสงฆ์หรือรับรองพิธีกรรมหรือสังฆกรรมที่เพิ่งทำเสร็จสิ้นไป เช่น ในพิธีทอดกฐิน เมื่อเจ้าภาพกล่าวถวายผ้ากฐินแล้ว ภิกษุรูปหนึ่งจะถามว่าควรจะมอบผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปใด ภิกษุอีกรูปหนึ่งจะเสนอชื่อภิกษุที่สมควรได้รับผ้ากฐิน เมื่อที่ประชุมสงฆ์มีมติเห็นชอบที่จะมอบให้แก่ผู้นั้นแล้ว จะกล่าวพร้อมกันว่า สาธุ ในการถวายสังฆทาน เมื่อผู้ถวายกล่าวถวายสังฆทานแล้ว พระสงฆ์จะกล่าวว่า สาธุ

1.2 การใช้ลหุหรือประโยคแทนคำยืมภาษาสันสกฤต

กลวิธีการแปลโดยการใช้ลหุหรือประโยคภาษาไทยแทนคำยืมภาษาสันสกฤตปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต กล่าวคือ คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤตบางคำที่พบในต้นฉบับภาษาจีนไม่มีการบัญญัติขึ้นมาในวัฒนธรรมปลายทาง หรือในวัฒนธรรมปลายทางไม่มีการยืมคำสันสกฤตคำนั้นมาใช้ในสังคมไทยตลอดจนหลักทางพุทธศาสนาบางประการ ไม่พบในพุทธศาสนานิกายเถรวาท ผู้แปลจึงเลือกใช้ลหุหรือประโยคที่มีความหมายชัดเจนมาอธิบายความหมายของคำสันสกฤตที่พบในต้นฉบับเพื่อผู้อ่านเกิดความเข้าใจความหมายที่ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างเช่น “刹那” เป็นคำทางพุทธศาสนารูปแบบการทับศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต ได้แก่ *kṣaṇa* หมายถึง ช่วงเวลาที่สั้นมาก ระหว่างความคิด เนื่องจากในภาษาไทยไม่พบคำเทียบเคียงไว้แล้วในวัฒนธรรมปลายทาง ผู้แปลจึงจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลโดยการใช้ลหุหรือประโยคแทนคำยืมภาษาสันสกฤตในต้นฉบับ ได้แก่ เวลาแวบเดียว

1.3 การแปลโดยการใช้กลวิธีการแปลมากกว่าหนึ่งวิธี

การแปลโดยการใช้กลวิธีการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธีปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต คือการใช้กลวิธีการแปลหลายวิธีร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความต่างของความหมายที่พบในต้นฉบับ ส่วนใหญ่พบในการแปลคำยืมสันสกฤตที่มีสวณขยาย เช่น คำว่า “万劫” “五蕴” “三毒” “三障” เป็นต้น ตัวอย่างเช่น “三障” เป็นคำทางพุทธศาสนาที่ปรากฏครั้งแรกใน 阿毘达磨大毘婆沙论 (Abhidharma Mahāvibhāṣā Śāstra) พระสูตรมหายาน ซึ่งเป็นคำที่ไม่พบในนิกายเถรวาท ผู้แปลจึงแปลโดยใช้กลวิธีการแปลโดยการใช้ลหุหรือประโยคแทนคำยืมภาษาสันสกฤตในการแปลคำว่า “障” เป็นสิ่งบดบัง และใช้การแปลตรงตัวในการแปลคำว่า “三” ที่แปลว่า สาม อีกทั้งยังมีการเพิ่มคำอธิบายเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนว่า สิ่งบดบังสามประการนั้นมีรายละเอียดอะไรบ้าง ซึ่งได้แก่ กิเลส บาปกรรม และการต้องทนใช้บาปอยู่ในนรก ศาสนาพุทธนิกายมหายานเชื่อว่า เนื่องจากสิ่งมีชีวิตทั้งหลายใน

โลกมีสิ่งบดบังดังกล่าว 3 ประการ จึงเป็นเรื่องยากสำหรับพวกเขาที่จะเชื่อและยอมรับธรรมะ พึงพาพระรัตนตรัย และถึงขั้นตรัสรู้ได้

2. กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรม

คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรม หมายถึง วัตถุสิ่งของที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทตาในพุทธศาสนา เช่น บาตร ถ้วยที่ภิกษุใช้ในการรับปัจจัยทาน สัญลักษณ์ของการปลุกสมาธิและการอ้างอิงเชิงธรรม เจดีย์หรือพระธาตุ สถานที่ที่ใช้ในการรักษาเถาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งบ่อยครั้งถูกสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองครอบรอบหรือเหตุการณ์สำคัญ พระผ้าป่า ผ้าที่ภิกษุใช้ห่มร่างกาย และเป็นสัญลักษณ์ของการบริบาลที่ง่ายและความจำเป็นที่จำกัด พระเครื่องสิ่งของที่ภิกษุใช้ในการประกอบพิธีกรรม หรือใช้ในการปฏิบัติธรรม ประทีป ไฟที่จุดขึ้นเพื่อเป็นการนับถือหรือเพื่อเฉลิมฉลองในงานพิธีทางศาสนา ธรรมธาตุ หนังสือหรือธรรมสารที่บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้า วัตถุสิ่งของเหล่านี้ได้มีแค่คุณค่าทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อในการสื่อสารความเชื่อ ปรัชญาและความรู้สึกนับถือต่อพุทธศาสนาและพระพุทธเจ้า จากการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรมมีจำนวน 4 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลโดยการละ การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้นและกลวิธีการแปลโดยการอธิบายความ

2.1 กลวิธีการแปลโดยใช้คำยืมสันสกฤตที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

กลวิธีการแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทางปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรม ผู้แปลนำคำในวัฒนธรรมปลายทางที่สามารถสื่อความได้ใกล้เคียงหรือมีลักษณะคล้ายกับคำในต้นฉบับมาใช้ในการแปล ซึ่งคำแปลในอีกวัฒนธรรมหนึ่งนั้นอาจไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยสมบูรณ์ทุกประการกับคำในต้นฉบับ โดยวิธีการนี้ ผู้แปลจะนำลักษณะเด่นของคำในต้นฉบับต้องการจะถ่ายทอดมาเทียบเคียงหาคำในปลายทางที่สื่อความได้เหมือนหรือใกล้เคียงกันและนำมาใช้ในฉบับแปล ตัวอย่างเช่น “座” เป็นที่นั่งสำหรับพระสงฆ์อันเป็นเครื่องใช้ของพระภิกษุสงฆ์ ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง ได้แก่ อาสนะ แต่ทั้งสองคำนี้มีรายละเอียดที่ต่างกันเล็กน้อย เพราะอาสนะที่ใช้ในวัฒนธรรมต้นทางกับวัฒนธรรมปลายทางมีความแตกต่างกันไปด้วยรูปร่างลักษณะ และขอบเขตการใช้ โดยอาสนะในวัฒนธรรมจีนไม่มีรูปร่างลักษณะที่เฉพาะเจาะจง อาจมีรูปร่างที่หลากหลาย ซึ่งใช้ในการแสดงธรรมะของพระสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นพระอาจารย์เท่านั้น แต่อาสนะในวัฒนธรรมไทยก็จะมีหลายรูปแบบและสีแตกต่างกันไป มีลายต่างกันหลายลาย เช่น ลายดอกไม้ม้วน ลายพญานาค ลายกอบัว ลายหลุยส์ ในแต่ละลายล้วนมีความหมายที่ดี และวาระการใช้งานแตกต่างกันใช้สำหรับพระสงฆ์ทั่วไปที่แสดงธรรมะ หรือประกอบพิธีทางศาสนาต่าง ๆ

2.2 การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น

กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้นปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา

มีลักษณะความเป็นรูปธรรมโดยผู้แปลจะใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในต้นฉบับหรือคำที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปมาใช้ในการแปลเพื่อให้ผู้แปลเข้าใจความหมายของคำทางวัฒนธรรมนั้นโดยสังเขป ไม่ได้ระบุรายละเอียดที่ชัดเจนมาก ซึ่งอาจได้ฉบับแปลที่ได้ไม่สามารถเก็บเนื้อหาหรือความหมายย่อยของคำได้อย่างครบถ้วนเช่นเดียวกับความหมายของคำในต้นฉบับ ตัวอย่างเช่น “堂” เป็นคำที่ย่อมาจากคำว่า “佛堂” หมายถึง อาคารหรือห้องพิเศษที่ประดิษฐานหรือสักการะพระพุทธรูปรวมทั้งสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในวัดเพื่อนำมาเป็นสถานที่สำหรับการสวดมนต์ การทำกิจวัตรประจำวันและการปฏิบัติธรรม ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีกลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น ได้แก่ “ห้อง” ที่หมายถึง พื้นที่ส่วนที่มีฝาผนังเป็นตอน ๆ ของบ้านเรือน หรืออาคาร ไม่ได้มีความหมายเฉพาะเจาะจงว่า เป็นอาคารหรือห้องพิเศษที่ประดิษฐานหรือสักการะพระพุทธรูป ผู้แปลแปลโดยใช้คำว่า “ห้อง” อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เป็นที่อยู่ของนักบวช เช่น พระภิกษุ สามเณร หรือ กุฏิ

2.3 การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น

กลวิธีการแปลโดยการละปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรม โดยผู้แปลจะผู้แปลจะแปลโดยละไม่แปลคำในต้นฉบับ ซึ่งสามารถใช้วิธีการละไม่แปลนี้ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมาก และหากละไม่แปลคำนั้นก็ไม่ได้ทำให้เสียรรถรสหรือสีสันของเนื้อเรื่องไป บริบทโดยรอบยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะถ่ายทอดได้ ตัวอย่างเช่น “梵宇” หมายถึง วัดอาราม แต่ผู้แปลแปลโดยละแปลคำนี้ เนื่องจากผู้อ่านฉบับแปลสามารถอนุมานจากบริบทได้ ซึ่งหมายถึง วัดเป่าลมที่ร้างไปเพราะภัยสงครามในปลายราชวงศ์ชิง

3. กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้

คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้รวมทั้งกระบวนการ ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มโนทัศน์ต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ตลอดจนคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับท่าทางและบุคลิก จากการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้มีจำนวน 3 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลโดยอธิบายความ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลตรงตัวการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น

3.1 กลวิธีการแปลโดยอธิบายความ

กลวิธีการแปลโดยอธิบายความหมายถึงการแปลโดยไม่ใช้คำแปลตรงตัวจากภาษาต้นฉบับ แต่เป็นการใช้คำหรือข้อความเพื่ออธิบายความหมายของคำหรือเนื้อหานั้น ๆ ให้ผู้อ่านภาษาปลายทางเข้าใจมากยิ่งขึ้น การแปลแบบนี้เน้นที่การสื่อความหมายที่แท้จริงของข้อความมากกว่าการใช้คำแปลที่เป็นตรงตัว และมักจะใช้เมื่อคำแปลตรงตัวอาจไม่สื่อความหมายได้ชัดเจนหรือเมื่อต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจในบริบทหรือภาพรวมของข้อความ จากการศึกษา ผู้ศึกษาพบว่า กลวิธีการแปลโดยอธิบายความปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้ ตัวอย่างเช่น “引化” เป็นคำที่

ย่อมาจาก “引接渡化” เป็นมโนทัศน์ของนิกายสุขาวดี ซึ่งเป็นนิกายในศาสนาพุทธที่ตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศจีน แม้จะมีกำเนิดมาจากพระสูตรที่มาจากประเทศอินเดีย แต่ในอินเดียไม่ได้เป็นนิกายเอกเทศ นิกายนี้พระฮั่นเจียงตั้งขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 9 สมัยราชวงศ์ถัง คำสอนของท่านเน้นการเจริญพุทธสติถึงพระอมิตาพุทธะและปรารถนาไปเกิดในแดนสุขาวดี ในจีนเรียกนิกายนี้ว่า นิกายวิสุทธิภูมิ (จิ้งถู่จ้ง) ส่วนในพุทธศาสนาเถรวาท ไม่มีการกล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “引接渡化” ผู้แปลจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลโดยอธิบายความเพื่อช่วยให้ผู้อ่านภาษาไทยเข้าใจและรับรู้ถึงความหมายที่ต้องการสื่อได้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ นำประชาสัตว์ไปสู่แดนบริสุทธิ์ทางทิศตะวันตก

3.2 กลวิธีการแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง

กลวิธีการแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทางปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้ ผู้แปลนำคำในวัฒนธรรมปลายทางที่สามารถสื่อความได้ใกล้เคียงหรือมีลักษณะคล้ายกับคำในต้นฉบับมาใช้ในการแปล ซึ่งคำแปลในอีกวัฒนธรรมหนึ่งนั้นอาจไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยสมบูรณ์ทุกประการกับคำในต้นฉบับ โดยวิธีการนี้ ผู้แปลจะนำลักษณะเด่นของคำในต้นฉบับต้องการจะถ่ายทอดมาเทียบเคียงหาคำในปลายทางที่สื่อความได้เหมือนหรือใกล้เคียงกันและนำมาใช้ในฉบับแปล เพื่อให้ผู้อ่านในภาษาปลายทางเข้าใจข้อความดังกล่าวได้ง่ายขึ้น และไม่สับสนกับความหมายในภาษาต้นทาง ซึ่งเป็นการตัดสินใจของผู้แปลที่จะเลือกใช้คำในภาษาปลายทางที่เหมาะสมและสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับภาษาต้นทาง โดยพิจารณาจากมุมมองวัฒนธรรมและบริบท ตัวอย่างเช่น ผู้แปลแปลคำว่า “合掌” ในภาษาจีนโดยใช้คำว่า ประนมมือ เป็นการแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง เพื่อให้ผู้อ่านในภาษาปลายทางเข้าใจข้อความดังกล่าวได้ง่ายขึ้น แต่อาจไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยสมบูรณ์ทุกประการกับคำในต้นฉบับ เนื่องจากการประนมมือใช้แสดงความเคารพพระรัตนตรัย ในเวลาฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ ฟังพระสวดพระอภิธรรม ฟังพระธรรมเทศนา สนทนากับพระสงฆ์และการสวดมนต์ เป็นต้น การประนมมือมีการปฏิบัติกันทั้งนิกายเถรวาทและนิกายมหายาน แต่อาจมีรูปแบบการประกอบและการความหมายที่แตกต่างกันบ้างตามศาสนาและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศและภูมิภาค

4. กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับคำเรียกบุคคลต่าง ๆ ในพุทธศาสนา

คำเรียกบุคคลต่าง ๆ มักใช้ในการระบุบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีบทบาท หรือสถานะเฉพาะเจาะจง เช่น คำว่าภิกษุ เป็นคำเรียกพระสงฆ์เพศชายที่ได้บวชเข้ารับการศึกษากฎตามธรรมะของพระพุทธเจ้า อุบาสกและอุบาสิกาเป็นคำเรียกคนทั่วไปที่มีศรัทธาในพุทธศาสนาและปฏิบัติตามห้าศีล โดยไม่ต้องบวช อารยะเป็นคำเรียกบุคคลที่ได้รู้ระดับของการตรัสรู้หรือเจริญปัญญาในสี่ระดับ ได้แก่ สตรีมีเตระย สตรีอามี อนาคามีและอรหันต์ เป็นต้น จากการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับคำเรียกบุคคลต่าง ๆ ในพุทธศาสนาได้มีจำนวน 4 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลตรงตัว การแปลโดยการใช้คำที่เป็นกลางกว่าและการแปลโดยอธิบายความ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 กลวิธีการแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง

กลวิธีการแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทางปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับคำเรียกบุคคลต่าง ๆ ในพุทธศาสนา ผู้แปลนำคำในวัฒนธรรมปลายทางที่สามารถสื่อความได้ใกล้เคียงหรือมีลักษณะคล้ายกับคำในต้นฉบับมาใช้ในการแปล ซึ่งคำแปลในอีกวัฒนธรรมหนึ่งนั้นอาจไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยสมบูรณ์ทุกประการกับคำในต้นฉบับ โดยวิธีการนี้ ผู้แปลจะนำลักษณะเด่นของคำในต้นฉบับต้องการจะถ่ายทอดมาเทียบเคียงหาคำในปลายทางที่สื่อความได้เหมือนหรือใกล้เคียงกันและนำมาใช้ในฉบับแปล เพื่อให้ผู้อ่านในภาษาปลายทางเข้าใจข้อความดังกล่าวได้ง่ายขึ้น และไม่สับสนกับความหมายในภาษาต้นทาง ซึ่งเป็นการตัดสินใจของผู้แปลที่จะเลือกใช้คำในภาษาปลายทางที่เหมาะสมและสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับภาษาต้นทาง โดยพิจารณาจากมุมมองวัฒนธรรมและบริบท ตัวอย่างเช่น “和尚” เดิมเคยหมายถึง อุปัชฌาย์ ต่อมาในภาษาจีนความหมายเปลี่ยนไปเป็นภิกษุระดับสูงที่มีหน้าที่หลัก 2 อย่างคือเป็นผู้รับผิดชอบและรับรองผู้บวชในพิธีบรรพชาอุปสมบทและเป็นผู้รับปกครองดูแล แนะนำ ตักเตือนและติดตามความเป็นอยู่ของผู้ที่ตนบวชให้ เหมือนบิดาปกครองดูแลบุตร ตามกฎหมายเถรวาทนั้นได้กำหนดให้เขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลหนึ่ง ให้มีพระอุปัชฌาย์เพียงหนึ่งรูป ผู้แปลแปลโดยใช้คำในวัฒนธรรมปลายทาง ซึ่งได้แก่ หลวงพ่อ มาแทนคำว่า “和尚” ในต้นฉบับ ซึ่งคำเรียกพระภิกษุที่เป็นพ่อหรืออยู่ในวัยเดียวกับพ่อ การเลือกคำแบบนี้อาจช่วยให้ผู้อ่านภาษาไทยเข้าใจและรับรู้ถึงความหมายที่ต้องการสื่อได้ดียิ่งขึ้น

4.2 กลวิธีการแปลตรงตัว

กลวิธีการแปลตรงตัวปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับคำเรียกบุคคลต่าง ๆ ในพุทธศาสนา คำที่แปลตรงตัวแล้วสามารถรักษาความหมายของต้นฉบับไว้ได้สื่อความได้เช่นเดียวกับเนื้อหาที่ผู้แต่งต้องการจะถ่ายทอดโดยไม่ทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อน ผู้แปลจะนำคำเหล่านี้มาถ่ายทอดตรงตัวคำต่อคำ และจัดเรียงตามโครงสร้างของหลักไวยากรณ์ปลายทาง ตัวอย่างเช่น คำว่า “天人师” ในภาษาจีน ผู้แปลแปลโดยใช้การแปลด้วย ครูของเทวดาและมนุษย์ การแปลตัวดังกล่าวรักษาความหมายของต้นฉบับไว้ได้สื่อความได้เช่นเดียวกัน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงได้พระนามว่า สตถา เทวมนุสสานํ คือ ทรงเป็นบรมครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เพราะตั้งแต่แรกที่ทรงสร้างบารมี พระองค์ทรงมีมหากรุณาธิคุณ ตั้งความปรารถนาที่จะนำพาสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากกองทุกข์ไปสู่พระนิพพาน คำว่า นำพาสรรพสัตว์ทั้งหลายให้หลุดพ้นหมายความว่า พระองค์ไม่ได้โปรดแต่มนุษย์เท่านั้น ทรงโปรดหมด ตั้งแต่เทวดา พรหม อรูปพรหมทุกชั้นมนุษย์ทั้งหลายไปจนถึงสัตว์เดียรัจฉาน ตามแต่กำลังบุญของใครจะรับได้

4.3 กลวิธีการแปลตรงตัว

กลวิธีการแปลโดยอธิบายความหมายถึงการแปลโดยไม่ใช้คำแปลตรงตัวจากภาษาต้นฉบับ แต่เป็นการใช้คำหรือข้อความเพื่ออธิบายความหมายของคำหรือเนื้อหานั้น ๆ ให้ผู้อ่านภาษาปลายทางเข้าใจมากยิ่งขึ้น การแปลแบบนี้เน้นที่การสื่อความหมายที่แท้จริงของข้อความมากกว่าการใช้คำแปลที่เป็นตรงตัว และมักจะใช้เมื่อคำแปลตรงตัวอาจไม่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนหรือเมื่อต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจในบริบทหรือภาพรวมของ

ข้อความ จากการศึกษา ผู้ศึกษาพบว่า กลวิธีการแปลโดยอธิบายความปรากฏการใช้กับคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกบุคคลต่าง ๆ ในพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น คำว่า “教授师” ในทางพุทธศาสนาอาจหมายถึง “อาจารย์” หรือ “ครู” ที่สอนธรรมะหรือวิถีชีวิตที่ดีตามหลักการของพุทธศาสนา ในบริบทของพุทธศาสนา, คำว่า “教授师” อาจหมายถึงผู้ที่มีบทบาทในการสอนและแนะนำผู้อื่นในการปฏิบัติตามพระธรรมและพระวินัย แต่ผู้แปลแปลโดยอธิบายความหมาย เนื่องจากการแปลคำว่า “หัวหน้าศิษย์” อาจไม่สื่อความหมายได้ชัดเจนหรือเมื่อต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจในบริบทหรือภาพรวมของข้อความ

4.4 การแปลโดยการใช้คำที่เป็นกลางกว่า

การแปลโดยใช้คำที่เป็นกลางกว่า หมายถึง การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียง แต่เป็นกลาง ไม่เน้นความหมายที่แท้จริงอย่างเต็มที่ หรือหลีกเลี่ยงการใช้คำที่อาจก่อให้เกิดความสับสนหรือเข้าใจผิด โดยการใช้คำที่เป็นกลางกว่าอาจทำให้ข้อความอ่านง่ายขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่ข้อความต้นฉบับมีความซับซ้อนมาก ลดความเสี่ยงที่จะเกิดความเข้าใจผิด แต่การใช้คำที่เป็นกลางกว่าอาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการแปล หรือขาดความเฉพาะเจาะจง อาจทำให้สูญเสียความหมายบางส่วน บางครั้งคำที่เป็นกลางไม่สามารถสื่อความหมายของข้อความต้นฉบับได้แบบครบถ้วน เมื่อต้องการแปลโดยใช้คำที่เป็นกลางกว่า ควรพิจารณาตามบริบทของข้อความ และหาว่าการใช้คำที่เป็นกลางจะเป็นประโยชน์หรือไม่ และถ้าเลือกที่จะใช้วิธีนี้ ควรระวังและตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อได้อย่างถูกต้อง ตัวอย่างเช่น คำว่า “有情” ในพุทธศาสนา หมายถึง สัตว์โลก ที่มีความหมายว่า หมู่สัตว์ คือสิ่งมีชีวิต มีพิกขณ มีขันธ แต่ยังไม่บรรลुเป็นพระอรหันต์ จึงยังไม่พ้นทุกข์ ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค สัตตสูตร พระโคตมพุทธเจ้าตรัสกับพระราชนิเวศน์ อธิบายความหมายของ “สัตว์” ว่าหมายถึง บุคคลผู้ข้องติดอยู่ในความพอใจ ความกำหนัด ความเพติดเพลิน ความทะยานอยากในขันธ เหมือนเด็กที่ยังสนุกกับการเล่นปั้นดินเป็นบ้าน จึงอาลัย อยากเล่น หวงแหวน ยึดถือบ้านดินนั้น ไม่ยอมให้ใครมาแตะต้อง ต่อเมื่อเบื่อแล้วจึงรื้อทำลายบ้านนั้นด้วยมือและเท้าของตนเอง แล้วทรงสอนให้พระราชนิเวศน์พิจารณา รื้อทำลายขันธ 5 จนไม่มีความยินดี สิ้นต้นเหตุ นั่นคืออินพพาน แต่ผู้แปลแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางกว่า ได้แก่ มนุษย์ ในการถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับ อาจทำให้สูญเสียความหมายบางส่วนในต้นฉบับ

สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย กรณีศึกษาวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุตตเวฬุาลง ฉบับแปลภาษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กลวิธีที่ท่านพุทธทาส อินทปัญโญและประวิทย์ รัตนเรืองศรี ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่พบในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุตตเวฬุาลง ฉบับแปลภาษาไทย โดยเก็บคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาที่พบในต้นฉบับและเทียบฉบับแปลภาษาไทย “สุตตเวฬุาลง” ที่แปลโดยพุทธทาส อินทปัญโญและประวิทย์ รัตนเรืองศรี เมื่อปี พ.ศ. 2530 เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทตลอด

และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณาวิเคราะห์

จากการศึกษาคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาที่ปรากฏใน สุตรวैयाล่ง ฉบับแปลภาษาไทย โดยผู้ศึกษาได้จำแนกคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็น 4 ประเภท ได้แก่ คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรมหรือเรียกว่า วัฒนธรรมส่วนที่เป็นรูปธรรม คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้หรือเรียกว่า วัฒนธรรมส่วนที่เป็นนามธรรม และคำที่ใช้เรียกบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยผู้ศึกษาได้นำข้อมูลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาทั้งหมดมารวบรวมและวิเคราะห์กลวิธีตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีการแปลที่ได้ศึกษาไว้ ได้แก่ Newmark (1995) Baker (2005) และอริสา งามศรี (2560) จากการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยพบว่า (1) กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤตมีจำนวน 3 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การใช้คำยืมสันสกฤตที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย การใช้วลีหรือประโยคแทนคำยืมภาษาสันสกฤต การแปลโดยใช้กลวิธีการแปลมากกว่าหนึ่งวิธี (2) กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามีลักษณะความเป็นรูปธรรมมีจำนวน 4 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลโดยการละ การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้นและกลวิธีการแปลโดยการอธิบายความ (3) กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามีความเป็นนามธรรมมากกว่าและไม่สามารถสัมผัสได้มีจำนวน 3 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลโดยอธิบายความ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลตรงตัวการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น (4) กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกบุคคลต่าง ๆ ในพุทธศาสนาได้มีจำนวน 4 กลวิธี ซึ่งได้แก่ การแปลด้วยการแทนที่คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทาง การแปลตรงตัว การแปลโดยใช้คำที่เป็นกลางกว่าและการแปลโดยอธิบายความ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่ากลวิธีการแปลมีความแตกต่างกันตามประเภทของคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในต้นฉบับ การใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้แปลสามารถสื่อความหมายของคำทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน โดยเฉพาะกรณีที่เผชิญกับความท้าทายในการถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและเฉพาะเจาะจงจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรมระหว่างภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง ซึ่งอาจส่งผลต่อการเลือกกลวิธีการแปลและคำทางวัฒนธรรมที่ใช้ในงานแปล แต่ละกลวิธีที่นำเสนอโดยผู้แปลมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ไขปัญหและรักษาความหมายให้กับผู้อ่านได้รับรู้ความหมายในบริบทที่คล้ายคลึงกับต้นฉบับมากที่สุดโดยผู้แปลได้เน้นถึงความสำคัญของการเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมตามบริบทและความต้องการของผู้อ่านฉบับแปลเพื่อให้ผลงานแปลมีคุณภาพและได้รับการยอมรับ อีกทั้งการศึกษานี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงการใช้กลวิธีการแปลและปัญหาที่พบเจอในการแปลวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการแปลที่มีความท้าทายเนื่องจากมีคำทางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงและลึกซึ้ง การศึกษานี้ยังช่วยเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการแปลคำทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความเข้าใจและการรับรู้ของผู้อ่านในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้

การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการเสริมสร้างความรู้และเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไปสำหรับผู้สนใจในการแปลวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาและการวิเคราะห์คำทางวัฒนธรรม

References

- Athisa, N. (2017). Translation strategies of cultural words and phrases found in Thai-English translation: A case study of the book “Khru Bannaok” by Khammarn Khonkhai (Master’s thesis). Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.
- Baker, M. (2005). Narratives in and of Translation. *SKASE Journal of Translation and Interpretation*, 1(1), 4-13.
- Kom Chad Luek. (2022). The origin of "Phaya Naga" in Buddhist and Brahman beliefs. Retrieved September 14, 2023, from <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/502100>
- Schlütter, M. (2007). Transmission and enlightenment in Chan Buddhism seen through the Platform Sutra (Liuzu tanjing 六祖壇經). *Chuang-Hwa Buddhist Journal*, 20, 379-410.
- Ordudari, M. (2007). Translation procedures, strategies and methods. *Translation Journal and the Author*. Retrieved from www.bokorlang.com/journal/41culture.htm
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Hertfordshire: Prentice Hall.
- Venuti, L. (2017). *The translator's invisibility: A history of translation*. New York: Routledge.
- Nida, E. (1945). Linguistics and ethnology in translation-problems. *Word*, 1(2), 194-208.
- Newmark, P. (1995). Truth and culture in translation. *Lebende Sprachen*, 40(2), 49-51.
- Phra Prasit Paphatharo. (2012). Buddhist literature in Thailand. Retrieved September 14, 2023, from <http://englishformbunsorn.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>

